

RPO 594499.108

RPO- 594499-VII-715/08/JM

Warszawa, dnia 14 sierpnia 2008 r.

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPŁ. 2008 -08- 13

ZAL. NR MGG276

I n f o r m a c j a

**o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych
w Komendzie Powiatowej Policji w Szamotułach**

1. Wprowadzenie

W dniu 21 lipca 2008 r. działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich pracownicy Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego: mgr Przemysław Kazimirski, mgr Małgorzata Kiryluk i mgr Janina de Michelis przeprowadzili w pomieszczeniach Komendy Powiatowej Policji w Szamotułach czynności, mające na celu sprawdzenie stopnia poszanowania praw osób zatrzymanych.

W toku tych czynności przedstawiciele Rzecznika:

- obejrzelili pomieszczenia przeznaczone dla osób zatrzymanych (zwane dalej Izba Zatrzymań);
- wysłuchali informacji na temat funkcjonowania Izby udzielonych przez nadkom. mgr Andrzeja Boczka Naczelnika Sekcji Kryminalnej, zastępującego Komendanta Powiatowego Policji w Szamotułach;
- zapoznali się z dokumentacją Izby Zatrzymań (protokołami zatrzymania osoby, protokołami doprowadzenia osoby w celu wytrzeźwienia oraz książkami: przebiegu służby, ewidencji zatrzymanych i wizyt lekarskich).

- przeprowadzili w cztery oczy rozmowę z jedną osobą zatrzymaną, która była wówczas obecna w Izbie.

Dokonane ustalenia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wstępnie przedstawili i omówili z nadkom. mgr Andrzejem Boczkiem Naczelnikiem Sekcji Kryminalnej Komendantem Powiatowym Policji w Szamotułach.

2. Ogólna charakterystyka Izby Zatrzymań

Pomieszczenia Izby znajdują się na parterze budynku Komendy Powiatowej Policji. Obsługą pomieszczeń dla zatrzymanych zajmują się od 1 lutego 2008 r. cztery funkcjonariusze Zespołu Ochronnego. W razie potrzeby do pełnienia służby w Izbie zostają oddelegowani również inni funkcjonariusze z Sekcji Prewencji, w ramach pełnionego dyżuru. Kiedy w Izbie zatrzymana jest kobieta czynności związane z jej osadzeniem wykonuje funkcjonariuszka.

Izba jest przeznaczona do zatrzymań osób w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, zatrzymań na polecenie sądu lub prokuratury oraz doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Te ostatnie osadzane są w Izbie tylko sporadycznie, najczęściej gdy są sprawcami awantur domowych. W innych przypadkach osoby nietrzeźwe odwożone są do miejsca zamieszkania, a kiedy jest to niemożliwe, lub gdy rodzina nie chce ich przyjąć, do Izby Wytrzeźwień w Poznaniu. W Izbie mogą przebywać osoby dorosłe obu płci. Na jej terenie nie wyodrębniono specjalnego pomieszczenia dla kobiet; gdy jest taka potrzeba przeznaczają się dla nich jeden pokój.

Według zapisów w Książce ewidencji zatrzymanych w 2008 r. (do dnia 21 lipca) w Izbie przebywało 337 osób.

Osoby zatrzymane w Izbie do wytrzeźwienia obowiązane są uiścić opłatę za pobyt w kwocie 210 zł. Jej wysokość określona została decyzją nr 97/2004 r. Wielkopolskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18 maja 2004 r. Zatrzymani do wytrzeźwienia posiadający gotówkę, opuszczając Izbę uiszczają opłatę funkcjonariuszowi pełniącemu służbę Dyżurnego Komendy. Sytuacja taka nie zdarza się jednak zbyt często. Pozostali otrzymują wezwanie do pokrycia kosztów pobytu w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych doprowadzonych do wytrzeźwienia.

Ewidencję tych wpłat prowadzi odpowiednia komórka w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Poznaniu.

W sytuacji kiedy osoba zatrzymana w Izbie nie chce podporządkować się wydanym na podstawie prawa poleceniom funkcjonariuszy, stosuje się wobec niej środek przymusu bezpośredniego w postaci użycia siły fizycznej. Jeżeli zatrzymany stwarza swoim zachowaniem niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także mienia, stosuje się kaftan bezpieczeństwa. Informacja o takich działaniach zamieszczana jest zawsze w książce przebiegu służby. W bieżącym roku na terenie Izby środki przymusu bezpośredniego nie były stosowane.

W okresie ostatnich dwóch lat nie złożono żadnej skargi na traktowanie i warunki pobytu w Izbie. Personel Izby nie jest zorientowany, czy i ewentualnie ile w tym okresie wpłynęło do sądu zażaleń na niezasadne zatrzymanie.

W ostatnich dwóch latach nie było również w Izbie żadnych wypadków nadzwyczajnych, nie prowadzono też w tym okresie postępowań dyscyplinarnych przeciwko funkcjonariuszom zatrudnionym w Izbie. Natomiast około półtora roku temu Prokuratura Rejonowa w Szamotułach prowadziła postępowanie przygotowawcze w związku z zawiadomieniem o pobiciu zatrzymanego przez funkcjonariusza przyjmującego go do Izby. Postępowanie to zostało umorzone z powodu braku cech przestępstwa.

W Izbie jest sześć dwuosobowych pokoi dla zatrzymanych, zatem jej całkowita pojemność wynosi 12 miejsc. Każdy z pokoi wyposażony jest w dwa podesty do spania. W trzech pokojach są jeszcze stoliki, w żadnym natomiast nie ma taboretów. Sprzęty te przymocowane są do podłogi.

Okna w pokojach dla zatrzymanych są dość duże, od wewnątrz zabezpiecza je metalowa siatka, a z zewnątrz krata. Istnieje możliwość ich otwierania, ale może to robić wyłącznie personel Izby. W pokojach jest wentylacja grawitacyjna.

Oświetlenie sztuczne znajduje się nad drzwiami i jest zabezpieczone osłoną z metalowej siatki. Po jego włączeniu pokój jest dostatecznie oświetlony, aby można było w nim czytać.

Ściany w pokojach dla zatrzymanych pomalowane są (do wysokości około 2,20 m) szarą olejną farbą, nie widać na nich śladów zniszczeń ani zabrudzeń. Podłogę pokrywa zmywalna wykładzina.

Pod oknem (w płytkiej wnęce) zamontowany jest kaloryfer, zabezpieczony od strony pomieszczenia siatką.

Pokoje nie są skanalizowane. W czasie całej doby zatrzymani, gdy zgłoszą taką potrzebę, doprowadzani są do toalety.

W pokojach dla zatrzymanych znajduje się sprawna instalacja przyzywowa, a w drzwiach wizjer. Funkcjonariusz Policji pełniący służbę w Izbie dokonuje okresowo (co 30 minut lub częściej, gdy jest to uzasadnione) kontroli zachowania osób tam przebywających.

Osoby zatrzymane otrzymują na noc: materac, koc, poduszkę i pościel.

Na terenie Izby znajdują się dwa pomieszczenia spełniające funkcję toalety i umywalni dla zatrzymanych. W każdym jest sedes typu tureckiego, stanowisko z natryskiem i umywalka. Według oświadczenia obsługi z natrysku nikt nie korzysta, gdyż jest tylko zimna woda. Również wyłącznie zimna woda dostępna jest w umywalkach, z których w dniu wizytacji działała jedna. W sanitariatach nie było ręcznika i mydła. Stan tych pomieszczeń jest bardzo zły, przede wszystkim jest w nich okropny fetor wręcz utrudniający swobodne oddychanie. Jest to prawdopodobnie spowodowane bardzo złym stanem sedesów, z których z uwagi na pokrywający je kamień wydobywa się trudny do zniesienia odór moczu. Zaznaczyć należy, że na fatalny stan umywalni i toalet zwracano uwagę w protokołach z wizytacji w 2007 r. w pomieszczeniach Izby przez sędziego penitencjarnego Sadu Okręgowego w Poznaniu oraz pracownika Zespołu Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA na obszarze województwa Wielkopolskiego. Postulowano przeprowadzenie w nich remontu, który zgodnie z zaleceniem Sanepidu miał być przeprowadzony do końca grudnia 2007 r.

W pokojach dla zatrzymanych nie zezwala się na palenie tytoniu. Osoby zatrzymane używające wyrobów tytoniowych doprowadzane są, po zgłoszeniu takiej prośby, na znajdujące się w pobliżu Izby niewielkie pole spacerowe.

Całodzienne wyżywienie dla zatrzymanych kupuje się, zgodnie zawartą umową, w restauracji znajdującej się na terenie Szamotuł. Posiłki przygotowywane są w naczyniach jednorazowego użytku i dostarczane do Izby przez funkcjonariuszy lub pracowników Komendy. Zatrzymani otrzymują jednorazowe sztućce i kubki. W Izbie nie ma pokoju, w którym przygotowuje się posiłki do wydania, gdyż zdaniem obsługi nie jest on potrzebny. Napoje dla zatrzymanych przygotowuje się w pomieszczeniu położonym obok stanowiska dyżurnego Komendy, korzystając z elektrycznego czajnika. Osoba zatrzymana w stanie nietrzeźwym, której pobyt w Izbie nie przekracza 12 godzin, nie otrzymuje posiłku, a jedynie napój do zaspokojenia pragnienia.

Przed umieszczeniem w Izbie badaniu lekarskiemu poddawane są wszystkie osoby zatrzymane w celu wytrzeźwienia, pozostałe tylko wówczas, gdy jest taka potrzeba lub zatrzymany tego żąda. Badanie wykonywane jest w siedzibie Pogotowia Ratunkowego w Szamotułach.

W razie potrzeby udzielenia pomocy medycznej zatrzymanemu, który już przebywa w Izbie, korzysta się z usług pogotowia ratunkowego. W takich wypadkach badanie pacjenta odbywa się w pokoju, w którym przebywa zatrzymany. W Izbie znajduje się pokój lekarski lecz nie jest on używany. Jest to niewielkie pomieszczenie, w którym jest tylko umywalka z dopływem wyłącznie zimnej wody. Koszty usług medycznych świadczonych przez pogotowie pokrywane są z budżetu Komendy.

W Izbie znajduje się jeszcze pomieszczenie magazynowe, w którym przechowywane są materace, koce, czysta pościel oraz oddzielnie pościel brudna. Rzeczy osobiste (również odzież) zatrzymanych oraz cenniejszy depozyt umieszczane są w pomieszczeniu służby dyżurnej, znajdującym się obok stanowiska dyżurnego Komendy.

Czynności porządkowe w Izbie wykonuje zatrudniona w Komendzie sprzątaczką. W czasie wizyty pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich stan czystości i porządku we wszystkich pomieszczeniach Izby z wyjątkiem sanitariatów nie budził zastrzeżeń.

Osobom zatrzymanym i doprowadzonym do wytrzeźwienia udostępnia się regulamin pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach Komendy Powiatowej Policji

w Szamotułach, określający ich prawa i obowiązki. Został on opracowany zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 marca 2003 r. w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczone dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz.U. Nr 61, poz. 547). Podczas wizytacji egzemplarz regulaminu znajdował się w widocznym miejscu w izbie dyżurnej.

3. Informacje uzyskane od zatrzymanych

Podczas wizytacji w Izbie przebywał jeden zatrzymany mężczyzna, podejrzany o popełnienie przestępstwa. W czasie rozmowy z pracownikiem Biura Rzecznika nie zgłosił on zastrzeżeń odnośnie legalności zatrzymania. Nie przedstawił też żadnych uwag na temat postępowania funkcjonariuszy w czasie zatrzymania, umieszczenia i pobytu w Izbie. Twierdził, że przedstawiono mu do zapoznania się i podpisu protokół zatrzymania, nie otrzymał natomiast jego kopii. Podał, że nie został pouczony o prawie wniesienia do sądu zażalenia na zatrzymanie, oraz prawie żądania powiadomienia o zatrzymaniu wskazanych przez siebie osób.

Zatrzymany ocenił stan pomieszczeń Izby jako znośny i nie zgłosił w tej sprawie żadnych uwag. Nie miał również zastrzeżeń odnośnie wyżywienia. Zapytany o ewentualne uwagi na temat stanu otrzymanej pościeli stwierdził, że materac był zbyt cienki. Zatrzymany nie potrafił też wypowiedzieć się na temat istniejących w Izbie możliwości utrzymania higieny osobistej (mycia się i kąpieli). Stwierdził, że nie mył się i nic nie wie, czy mógłby to zrobić. Nie otrzymał także ani mydła ani ręcznika.

Funkcjonariusz pełniący służbę w Izbie wyjaśnił, że mężczyzna, z którym rozmawiano, w chwili zatrzymania był w stanie nietrzeźwym i dlatego nie otrzymał od razu protokołu zatrzymania. Był pouczony o prawie wniesienia do sądu zażalenia na zatrzymanie, oraz prawie żądania powiadomienia o zatrzymaniu wskazanych przez siebie osób, ale być może ze względu na stan w jakim się wówczas znajdował tego nie pamięta.

4. Dokumentacja Izby Zatrzymań

W wyniku przeprowadzonej analizy protokołów zatrzymań nie ujawniono wypadków przetrzymywania osób zatrzymanych dłużej niż przewiduje to przepis art. 284 Kpk. Nie stwierdzono również żadnych innych uchybień w dokumentacji prowadzonej w Izbie.

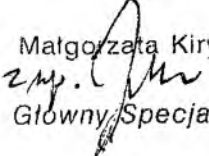
5. Uwagi końcowe i wnioski

Ustalenia poczynione przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Izbie Zatrzymań Komendy Powiatowej Policji w Szamotułach wykazują, że podstawowe zadanie, jakie prawo stawia przed tego typu placówką, tj. izolowanie osób zatrzymanych, realizowane jest w niej prawidłowo. W trakcie wizytacji nie stwierdzono przypadków zatrzymania osoby na czas dłuższy niż przewidują to obowiązujące przepisy, ani skarg na niewłaściwe traktowanie zatrzymanego podczas pobytu w Izbie.

Zastrzeżenia wizytujących dotyczą natomiast stanu technicznego Izby oraz jej wyposażenia. Nie spełnia ona wielu wymogów określonych przepisami prawa dla tego typu pomieszczeń. Chodzi tu o regulacje powołanego już wyżej rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 marca 2003 r. W Izbie brakuje wielu sprzętów i pomieszczeń (wymienionych w punkcie 2 niniejszej Informacji) niezbędnych dla prawidłowego jej funkcjonowania, a zwłaszcza zapewnienia osobom w niej przebywającym odpowiednich warunków bytowych.

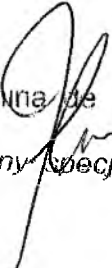
Dla lepszego przestrzegania praw osób zatrzymanych oraz doprowadzonych w celu wytrzeźwienia należałoby możliwie szybko usunąć te mankamenty. W pierwszej kolejności powinien zostać przeprowadzony remont umywalni i toalet, gdyż aktualny ich stan jest wysoce niezadawalający. Na konieczność wykonania tych prac wskazano również w protokole kontroli sanitarnej, przeprowadzonej w dniu 9 lutego 2007 r. przez Zespół Państwowej Inspekcji Sanitarnej, określając termin ich zrealizowania na koniec grudnia 2007 r. Należy także odpowiednio umeblować pokój lekarski, a znajdująca się w nim umywalka powinna umożliwiać lekarzowi umycie rąk w ciepłej wodzie. Pomimo dostarczania posiłków w jednorazowych opakowaniach na terenie Izby powinno być pomieszczenie kuchenne umożliwiające przygotowanie napoju dla zatrzymanych oraz przechowywanie potrzebnych do tego naczyń.

Ponadto należy uzupełnić wyposażenie innych pomieszczeń Izby tak, aby było ono zgodne z wymogami określonymi we wskazanym wyżej rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 marca 2003 r. (Dz. U. Nr 61, poz. 547).

Małgorzata Kiryluk

Główny Specjalista

mgr Przemysław Kazimirski

Specjalista

mgr Janina de Michelis

Główny Specjalista

Opr. J.de M.